

Valtion ja maakuntien aluekehittämiskeskustelut 2025

TEEMA 3 Alueellisten ja kansallisten toimien yhteensovitus talouskasvun vauhdittamiseksi

1. Keskustelun tavoite

Keskustelun tavoitteena on päästä eteenpäin alueellisia ja kansallisia TKI-toimia sekä investointien edistämistä koskevan vuoropuhelun ja yhteistyön edistämisessä ja sopia seuraavista askeleista.

2. Keskusteluteeman rajausta ja keskustelukysymykset

I. Alueelliset ja kansalliset TKI-toimet

- Tutkimus- ja innovaationeuvosto TIN on valmistelemassa kansallisia TKI-politiikan ja -toiminnan strategisia valintoja samaan aikaan kun maakuntien liittojen johdolla laaditaan maakuntaohjelmia ja päivitetään alueellisia innovaatiotoiminnan valintoja sisältäviä älykkään erikoistumisen strategioita. Miten kansalliset ja alueelliset valinnat käytännössä nivoutuvat yhteen?
- Miten vuoropuhelua alueellisista ja kansallisista TKI-valinnoista tulisi jatkossa käydä ja miten tässä vuoropuhelussa eri toimijoiden äänen tulisi kuulua?
- Miten edistää alueiden välistä työnjakoa sekä yliaalueellista temaattista yhteistyötä?

II. Yhteistyö investointeja tukevan toimintaympäristön luomiseksi

- Miten kansallisin ja alueellisin toimin ja niitä yhteensovittamalla voidaan edistää investointien toteutumista?
 - Alueellinen ja kansallinen investointien edistämisen yhteistyö - millainen eri osapuolet yhdistävä toimintatapa olisi tarkoituksenmukainen ja mitä elementtejä siihen kuuluu?
 - Aineellisten ja aineettomien investointien edellyttämä osaavan työvoiman saatavuus
 - Sujuva luvitus investointien investointien vauhdittajana

3. Teeman taustoitusta

Kasvutoimilla voidaan tarkoittaa laajaa kokonaisuutta erilaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on talouskasvun aikaansaaminen. Teema on tärkeä, koska Suomen talouden kehitys on ollut heikkoa suhteessa verrokkimaihin, mikä heijastuu myös julkisen sektorin talouden tilanteeseen ja mahdollisuuksiin ylläpitää ja kehittää julkisia palveluita. Kansallisia kasvun vauhdittamisen toimia on työstetty pääministeri Petteri Orpon syksyllä 2024 asettamassa Kasvuriihi-työryhmässä, jonka

raportissa¹ esitetään 41 ehdotusta kestävän talouskasvun vauhdittamiseksi ja yrityselämän uudistamiseksi. Toimet liittyvät ihmisiin ja osaamiseen, kasvuyritysten toimintaedellytyksiin, energiamarkkinoihin ja vihreään puhtaaseen siirtymään sekä puolustusteollisuuteen. Hallitus käsittelee ehdotuksia puoliväliriihessä huhtikuun lopulla. Toimet täydentävät jo päätettyjä ja käynnistettyjä kasvutoimia, kuten panostuksia tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan. TKI- ja muiden kasvutoimien osalta niihin kohdennettavilla resursseilla ja rahoitusvälineillä on iso merkitys, mutta tärkeää on myös se, miten eri toimijat niin kansallisesti kuin alueilla tekevät yhteistyötä. Tämä näkökulma on ALKE-keskustelujen kasvuteeman keskiössä.

I Alueelliset ja kansalliset TKI-toimet

Kansallisia linjauksia

Parlamentaarisen TKI-työryhmän loppuraportin² mukaan tutkimuksen ja rahoituksen mukaan resurssien tarpeeton hajautuminen voidaan välttää **kansallisia ja alueellisia resursseja strategisesti keskittämällä** ja varmistamalla, että tavoitteet ja painopisteet täydentävät toisiaan. Näin voidaan lisätä eri toimenpiteiden synergiaa ja tarvittavaa osaamisen kriittistä massaa. Parlamentaarinen työryhmä linjasi, että kansallisten ja alueellisten kehittämistoimien yhdensuuntaisuutta ja täydentävyyttä vahvistetaan ja alueellista erikoistumista vaikuttavuuden ja tehokkuuden lisäämiseksi edistetään.

Valtioneuvosto hyväksyi tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta annetun lain mukaisen **tutkimus- ja kehittämisrahoituksen monivuotisen suunnitelman**³ kesällä 2024. Suunnitelmassa esitetään tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiojärjestelmän nykytila, järjestelmää koskevat tavoitteet sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen päälinjaukset.

T&K-rahoitussuunnitelman mukaan kokonaisvaltainen kehittäminen ja laajeneva yhteistyö takaavat sen, että TKI-järjestelmän osat toimivat parhaalla mahdollisella tavalla yhteen. Erilaisten toimijoiden keskinäinen yhteistyö tukee poikki- ja monitieteellistä T&K-toiminnan pohjaa ja avointa keskustelukulttuuria. Suunnitelman mukaan on tärkeää ottaa huomioon erilaiset (kuten eri alojen ja alueiden) tarpeet ja **vahvistaa kansallisten ja alueellisten kehittämistoimien yhdensuuntaisuutta**. Konkreettinen esimerkki valtion ja alueellisten toimien yhdensuuntaistamisesta on TEM:n ja yliopistokaupunkien väliset ekosysteemisopimukset (2021-2027), joissa valtio ja kaupungit yhdessä vahvistavat valituilla strategioilla painopistealueilla paikallista TKI-toimintaa.

Suunnitelman linjauksen mukaisesti tutkimus- ja innovaationeuvosto on käynnistänyt laajasti osallistavan prosessin **TKI-politiikan ja -toiminnan strategisten valintojen tunnistamiseksi**⁴. Valintoja tunnistessa huomioidaan kasvu- ja liiketoimintamahdollisuudet, teknologiakehitys ja sen turvallisuuskytkennät, yhteiskunnalliset haasteet ja merkittävät kestävyys siirtymät sekä korkea osaaminen ja sen keskittymät. Valinnat tukevat kansainvälisesti vahvojen osaamiskeskittymien sekä innovaatio- ja liiketoimintaekosysteemien vahvistumista valikoiduilla alueilla.

Strategiset valinnat luovat edellytyksiä ennakoiville, pitkäjänteisille ja määrätietoille kansallisille kehittämistoimille. Valinnat kokoavat yhteen julkisia ja yksityisiä voimavaroja ja tukevat TKI-järjestelmän toimijoita toimintansa suuntaamisessa. Temaattisia valintoja lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa ovat **murrosteknologiat, kaksikäyttö ja puolustus, terveys ja hyvinvointi sekä ilmasto, ympäristö ja arktinen ulottuvuus**. Poikkileikkaavia valintoja ovat riskinotto kyvyn lisääminen ja investointien houkuttelu TKI-järjestelmässä, data ja datapohjainen arvonluonti sekä resilienssi. Linjaus painottaa strategisten valintojen perustuvan Suomen vahvuuksiin. Tarkoitus on, että tutkimus- ja

¹ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/166138>

² Tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksen käyttöä koskeva monivuotinen suunnitelma: Parlamentaarisen TKI-työryhmän 2022 loppuraportti

³ Valtion tutkimus- ja kehittämisrahoituksen käytön monivuotinen suunnitelma

⁴ TKI-politiikan ja -toiminnan strategiset valinnat (1).pdf

innovaationeuvosto linjaa valinnoista ennen puoliväliriihtä maaliskuussa ja hyväksyy niitä koskevan raportin kesäkuussa 2025.

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen sopimukset kaudelle 2025-2028

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja korkeakoulut ovat sopineet korkeakoulujen yhteisistä sekä korkeakoulukohtaisista tavoitteista kaudelle 2025-2028. Yhteisten tavoitteiden mukaan suomalaisen tieteen ja TKI-toiminnan tasoa ja vaikuttavuutta nostetaan. Yliopistot lisäävät ja uudistavat tohtorikoulutusta siten, että tutkinnon suoritusajat lyhenevät, koulutuksen laatu paranee ja osaaminen siirtyy nykyistä nopeammin työelämän käyttöön. Korkeakoulut lisäävät kotimaisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa tehtävää TKI- ekosysteemeihin perustuvaa yhteistyötä.

Korkeakoulutettujen nuorten aikuisten määrä nostetaan kohti 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä ja pidemmällä aikavälillä OECD:n kärkimaiden tasolle. Samanaikaisesti korkeakoulut huolehtivat korkeakoulutuksen laadusta. Jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia vahvistetaan korkeakoulujen tarjontaa uudistamalla ja rahoituspohjaa laajentamalla.

Kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden ja tutkijoiden määrää lisätään ja samanaikaisesti parannetaan heidän valmiuksiaan työllistyä valmistumisen jälkeen Suomeen. Rakentumassa on muun muassa toiminnallisesti kaksikielistä koulutustarjontaa sekä toimivia kumppanuuksia, jotka tukevat kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista ja työllistymistä Suomeen.

Korkeakoulut profiloituvat sekä terävöittävät koulutuksen ja TKI-toimintansa vahvuusalueita. Sopimuskaudella toteutetaan uudenlaisia yhteistyöhankkeita niin ammattikorkeakoulujen kesken kuin laajemminkin ekosysteemi yhteistyönä.

Sopimuskaudella vahvistetaan yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen toimia, joilla parannetaan niiden edellytyksiä pärjätä kotimaaisessa ja kansainvälisessä kilpaillussa tutkimusrahoituksessa. Samoin tuetaan toimintaa, jolla korkeakoulut vahvistavat alueensa elinvoimaa ja osaamisperustaa.

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visio 2040

Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyö 2040 vastaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen kehittämisen tarpeisiin muuttuneessa toimintaympäristössä. Toimenpiteillä tähdätään vuoteen 2035. Koulutustason nostaminen sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksen vahvistaminen ovat välttämättömyys Suomen talouskasvulle ja kilpailukyvyille. Väestökehitys ja kansainvälisten osaajien tarve haastavat korkeakoulutuksen toimintatapoja ja rakenteita.

Alueiden älykäs erikoistuminen

T&K-toiminnassa on varsin suuria alueiden välisiä ja sisäisiä eroja: merkittävä osa toiminnasta keskittyy pääkaupunkiseudulle sekä yliopistokaupunkeihin. T&K-toiminnan menoista ja henkilöstöstä ehdottomasti suurin osa kohdistuu Uudellemaalle. Monet matalamman T&K-rahoituksen alueista ovat rahoituksen määrässä edelleen 1990-luvun tasolla ja kaukana tavoitteena olevasta 4 %:n bkt - tavoitteesta. Kansallista tavoitetta on vaikea saavuttaa, mikäli suurin osa alueista alisuoriutuu. Tämän vuoksi on tärkeää tunnistaa, mitä tulee jatkossa tehdä toisin TKI-toiminnan laajuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Miten TKI-vaikuttavuus realisoituu kaupunkikeskusten ulkopuolella pienillä paikkakunnilla ja maaseudulla?

Älykäs erikoistuminen on EU:ssa käytetty alueellisen innovaatiopolitiikan konsepti, jonka mukaan maiden ja alueiden tulisi **tunnistaa ja valita omat vahvuusalueensa, joihin tulevaisuuden panostukset ja investoinnit kohdennetaan.** Älykkään erikoistumisen strategialla tavoitellaan alueellista erikoistumista – sellaista kehittämistoimintaa, jolla alueet erottuvat muista alueista niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Konseptia on kehitetty Suomessa vuodesta 2014 lähtien maakuntaohjelmissa ja EU:n rakennerahasto-ohjelmissa, ja vastuu alueellisista strategioista on Suomessa annettu maakunnan liitoille. AES-painopisteet on rakennettu laajana maakuntien sisäisenä yhteistyönä merkittävimpien innovaatiotoimijoiden välillä osana maakuntastrategiaprosessia. Lähtökohtana on alueellinen innovaatioekosysteemi, joka tukee yritysten TKI-toimintaa. Älykkään

erikoistumisen strategiatyö tukee innovaatioekosysteemin kehittämistä tunnistamalla korkealla tarkkuudella (granularity) heikot signaalit ja pullonkaulat yhteistyölle ja innovaatioiden levittämiseksi. Älykkään erikoistumisen ohella TKI-politiikan ja aluekehittämisen risteyskohdassa ovat valtion ja kaupunkien ekosysteemisopimukset ja näihin liittyvä kumppanuus.

Alueellisista ja kansallisista TKI-välineistä sekä aluekehittämisestä helmikuussa järjestetyssä työpajassa käynnistettiin keskustelua vuoropuhelun ja tiedonkulun kehittämiseksi kansallisten ja alueellisten toimijoiden välillä sekä pyrittiin rakentamaan tilannekuvaa siitä, mitä TKI-toimien suhteen on meneillään. Tilaisuuden keskeisiä viestit liittyivät säännöllisempään alueiden ja kansallisen tason vuoropuheluun sekä alueiden älykkään erikoistumisen strategioiden näkyväksi tekemiseen ja hyödyntämiseen yliaalueellisessa temaattisessa yhteistyössä.

Alue- ja rakennepolitiikan ohjelman, Suomen CAP-suunnitelman sekä Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston rahoitus

Alueelliset valinnat ohjaavat EU:n alue- ja rakennepolitiikan innovaatiotoiminnan määrärahojen temaattista kohdentumista. Maakuntien älykkään erikoistumisen strategioilla on tärkeä rooli elinkeinoelämän ja tutkimuksen yhteistyön edistäjänä, osaamisen siirtäjänä sekä alueellisen innovaatiokapasiteetin vahvistajana. Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelman toimet tukevat osaltaan 4 %:n TKI-investointien bkt-osuuden saavuttamista. Alueellisten valintojen ja niihin panostamisen ohella tarvitaan alueiden välistä yhteistyötä sekä näkymää ja vuoropuhelua niin kansallisiin kuin EU-tason valintoihin ja painotuksiin. Maaseutualueilla CAP-suunnitelman rahoitusta on soveltuvin osin mahdollista hyödyntää valittujen painopisteiden edistämiseksi. Euroopan komissio on antanut suuntaviivat siitä, miten se näkee tulevaisuuden sijoitukset TKI-toimintaan. Tulevaisuudessa TKI-toiminnan ja kilpailukyvyyn vahva yhteys nähdään ohjaavana mekanismina resurssien priorisoinnissa.

EU-rahoituksen osalta painopistevalinnat on tehty vuoteen 2027 asti. Käynnissä ovat muun muassa **Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 – EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman ja Suomen CAP-suunnitelman 2023-2027 toteutus** (CAP-suunnitelma). CAP-suunnitelmasta myönnettävässä EU:n maaseuturahoituksessa yhtenä läpileikkaavana tavoitteena on innovaatioiden edistäminen. EU:n maaseuturahoitusta ei kuitenkaan ole mahdollista suunnata määritelmällisesti TKI-toimiin. Rahoitusta kuitenkin suunnataan vastaavatyypisesti erilaisiin kehittämistoimiin sekä kehittämisorganisaatioille että maaseutualueilla toimiville yrityksille. Maaseudun yritysten piirissä keskeistä on käytännönläheinen innovaatiotoiminta, joka konkretisoituu yritysten palvelu- ja tuoteinnovaatioina ja investointeina, joiden avulla yritykset kehittyvät ja kasvavat. Keskisiä aloja Suomen CAP-suunnitelman kasvutoimissa ovat elintarvikealan pk-yritykset ja muut teolliset yritykset sekä biotalouden alalla toimivat yritykset. CAP-suunnitelman maaseudun yritys- ja hankerahoituksen päätöksenteko on ollut käynnissä reilun vuoden. Rahoitettujen hankkeiden karkea jako ELY-keskuksittain AES-teemoihin on muistion liitteenä 1.

Maaseudulta saatavien resurssien ja maaseutualueilla sijaitsevien yritysten, elinkeinojen ja verkostojen potentiaali arvonlisäyksessä on merkittävä, erityisesti metsäbiotaloudessa ja ruokajärjestelmässä. Tämä edellyttää tki-panostusten lisäämistä, investointeja ja koulutusta. Maaseutuyritysten innovointi on käytännönläheistä kehittämistyötä. Tärkeitä innovaatiokumppaneita ovat paikalliset ammatilliset oppilaitokset. Yritykset tekevät yhteistyötä myös muiden oppilaitosten kanssa ja innovointia tapahtuu myös yritysten välisessä yhteistyössä.

Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) Suomen ohjelmasta 2021-2027 rahoitetaan elinkeinokalatalouden yritys- ja kehittämishankkeita. Tukea myönnetään kaupallisten kalastajien, vesiviljelijöiden ja kalanjalostajien tuotannollisiin investointeihin. Kehittämishankkeet voivat olla yleishyödyllisiä tki-hankkeita tai yritysten toteuttamia tki-hankkeita. Rahoitusta voi saada myös ympäristön ja kalavarojen tutkimushankkeisiin ja kalatalouden kunnostukseen.

Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027 ohjelman EAKR- ja JTF –varoista arviolta 85 % kohdistuu TKI-toimintaan, ja tästä noin puolet erityisesti T&K-toimiin. Maakunnittain TKI:n osuus EAKR- ja JTF-toimista vaihtelee välillä 71 % -100 %. Runsas puolet EAKR-rahoituksesta ja lähes puolet JTF-

rahoituksesta kohdistuu älykkään erikoistumisen strategiaa tukeviin hankkeisiin. Sisällöllisesti näissä hankkeissa korostuvat vähähiilisyys, materiaalitehokkuus sekä bio- ja kiertotalous sekä toisaalta digitalisaatioon ja uusiin teknologioihin liittyvät teemat (ks. liitteen 2 PP-esitys).

Hyvinvointialueiden rooli alueellisina TKI-toimijoina

Hyvinvointialueilla on merkittävä rooli alueellisina TKI-toimijoina, erityisesti sosiaali- ja terveysalan innovaatioiden kehittämisessä, pilotoinnissa ja käyttöönotossa. Niiden vahvuus on laaja palveluverkosto, jossa voidaan testata ja soveltaa uusia ratkaisuja käytännössä. Kansallisen ja alueellisen TKI-toiminnan yhteensovittamisessa on tärkeää tunnistaa hyvinvointialueiden potentiaali tutkimus- ja kehittämisyhteistyössä korkeakoulujen, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa sekä edistää niiden roolia osana alueellisia innovaatioekosysteemejä.

II Yhteistyö investointeja edistävän toimintaympäristön luomiseksi

Taloukasvun vauhdittamiseksi tarvitaan sekä aineettomia investointeja osaamiseen ja TKI-toimiin että teollisia investointeja.

Vuoden 2024 lopulla valmistunut **teollisuuspoliittinen strategia** tavoitteena on taloukasvun vauhdittaminen. Strategiassa esitetään keinoja kasvuhakuisten, työllistävien ja vientiin tähtäävien yritysten kasvuun sekä työpaikkojen säilymiseen Suomessa.

Strategia on kansallinen, mutta siinä on tunnistettu että alueilla on erilaisia vahvuuksia ja mahdollisuuksia esimerkiksi puhtaan siirtymän ja siihen kytkeytyvien investointien sijoittumisessa. Se tarkastelee alueiden erityispiirteitä ja tarpeita siitä näkökulmasta, miten **alueellisesti hajautuneet voimavarat voidaan parhaiten hyödyntää kansallisessa kehittämisessä** ja miten teollisuuden kehittämisedellytykset koko maassa tulee huomioida. Strategia tunnistaa myös alueellisten ja paikallisten toimijoiden keskeisen roolin teollisuuspolitiikan toimeenpanossa.

Strategiassa fokus on teollisissa yrityksissä, mutta sillä on selkeä sisällöllinen kytkentä TKI-toimintaan ja siihen vaikuttaviin painopistevalintoihin. Suomen elinkeinorakenteen ja uudistumisen tulee perustua globaaleihin kasvumahdollisuuksien hyödyntämiseen, ja tämä puolestaan edellyttää kykyä tuoda markkinoille uusia ratkaisuja, missä vahva TKI-toiminta ja korkea osaaminen ovat ratkaisevia tekijöitä.

Yhtenä strategian avainkysymyksenä on, **miten saamme Suomeen enemmän investointeja vahvistamaan teollista perustaa**. On olennaista, että investointeja saadaan toimintoihin, jotka kasvattavat kotimaista arvonluontia, nostavat tuotannon jalostusarvoa ja parantavat tuottavuutta. Suomella on useita vahvuuksia investoinneista kilpailtaessa, liittyen mm. puhtaan energian kohtuuhintaiseen tarjontaan, vahvoihin energian siirtoverkkoihin, ennakoitavaan hallintoon sekä raaka-aineiden kestävään tarjontaan. Puhtaan siirtymän globaali investointialto tarjoaa Suomelle mahdollisuuden teollisen perustan uudistamiseen, liittyen esimerkiksi vetyyn pohjautuviin uusiin liiketoimintoihin.

Strategiassa esitetään jo käynnissä olevia sekä uusia toimenpiteitä, joilla tavoitellaan investointeja edistävää toimintaympäristöä. Tällainen on esimerkiksi **kansallinen investointien edistämisen toiminto**. Tavoitteena on kehittää ja systematisoida strategisten investointien edistämisen toimintamallia niin, että se entistä paremmin tukee Suomelle strategisesti merkittävien investointien saamista. Tavoitteena on parantaa yhteistyötä ja tiedonvaihtoa sekä selkeyttää rooleja. Business Finlandin Invest in Finland -toiminto vahvistaa suomalaisia yritysekosysteemejä edistämällä ulkomaisten yritysten suoria investointeja Suomeen.

Investointien edistämisen kansallisen toiminnon lisäksi on tunnistettu tarve **yhteistyölle aluelähtöisen ja kansallisen investointien edistämisen välillä**. Tarve on myös kehittää ennakointi- ja muuhun tietoon perustuvaa tilannekuvaa suunnitteilla olevista investoinneista sekä tiedonvaihtoa kansallisen ja

alueellisten investointeja edistävien toimijoiden välillä. Alueellisten investointitiimien perustaminen sisältyy toimenpide-ehdotuksena sekä itäisen että pohjoisen Suomen ohjelmaan, ja tarve koskee myös muita alueita.

Alueilla investointien edistämisen avaintoimijoita ovat kaupungit ja kunnat sekä niiden kehitysyhtiöt, joiden lisäksi maakuntaliitot, ELY-keskukset, korkeakoulut ja muut toimijat tekevät työtä investointien eteen. Vaikka painopiste on investointien saamisessa Suomeen, tarvitaan laajaa valmistelu- ja edistämistyötä sekä jälkihoitoa. Tähän sisältyy mm. aluesuunnittelu sekä tilannekuvan ja ennakkointitiedon kerääminen siitä, mitä ja missä erilaisia tuki-investointeja tarvitaan (liikenneyhteydet ja logistiikka, teollisuusalueet, sähkönsiirto jne.), mikä on kuntien valmius ottaa vastaan suuria investointeja, minkälaisia uusia arvoketjuja voidaan kehittää, miten asumista tulee kehittää, mistä osaavaa työvoimaa saadaan, onko tarvittavaa koulutusta ja TKI-toimintaa tarjolla jne. Näin ollen investointien toteutuminen asettaa suuria vaatimuksia laajasti koordinoitulle aluekehittämistyölle, jossa maakunnan liitoilla on oma vastuunsa ja jossa tarvitaan yhteistyötä yli sektorirajojen sekä valtion kanssa. TE-palvelujen siirtäminen kuntapohjaisille työllisyysalueidelle vuoden 2025 alussa avaa mahdollisuuksia parempaan yhteen sovittamiseen yritysten sijoittumiselle keskeisten toimintojen – kuten kaavoituksen ja maankäytön – sekä työvoima- ja yrityspalvelujen kesken.

HE-luonnoksessa tulevien elinvoimakeskusten tehtävistä todetaan keskusten tehtävänä olevan seurata ja edistää alueensa elinkeinotoimintaa ja edistää investointien toteutumista. Valtion aluetoimijoina elinvoimakeskusten rooli voi liittyä esimerkiksi ennakkointitiedon ja tilannekuvan tuottamiseen ja tämän tiedon välittämiseen kansallisen investointien kokonaistilannekuvan muodostamiseksi.

Aluehallinnon uudistuksen myötä ympäristöä koskevat valtion lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät siirtyvät uudelle Lupa- ja valvontavirastolle 1.1.2026 alkaen. Samassa yhteydessä aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkaavat. Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan kuuluvissa ympäristöllisissä lupamenettelyissä toimitaan yhden luukun palvelun periaatteella. Asiointi tapahtuu alusta loppuun Lupa- ja valvontavirastossa, joka vastaa lupa- ja muiden menettelyiden etenemisestä ja koordinoinnista ennakko-ohjauksesta jälkivalvontaan. Valtakunnallisessa virastossa voidaan hyödyntää ja ylläpitää tehokkaammin henkilöstön osaamista, edistää henkilöstön erikoistumista sekä turvata ja kohdentaa paremmin henkilöstöresurssit tehtävien hoitamiseksi. Lupamenettelyjen toimipisteitä on jatkossakin kattavasti eri puolella Suomea, ja kielipalvelut turvataan.

Digitaaliset ratkaisut rakennetaan toteuttamaan yhden luukun toimintamallia ja digitaalista lupakäsittelyä kehitetään. Lupa- ja valvontavirasto tulee toimimaan EU-lainsäädännön mukaisena uusiutuvan energian hankkeiden, kriittisten raaka-aineiden hankkeiden ja nettonollateknologian valmistushankkeiden lupamenettelyitä koordinoivana yhteyspisteviranomaisena. Lisäksi toimivaksi osoittautunutta vihreän siirtymän lupamenettelyitä edistävää etusijamenettelyä on tarkoitus jatkaa neljällä vuodella ja sen laajentamista mm. strategisiin kriittisten raaka-aineiden hankkeisiin ja strategisiin nettonollahankkeisiin.